

ROK
1863

DATA WYBUCHU POWSTANIA STYCZNIOWEGO :
22 / 23 stycznia

CZAS TRWANIA : 22 stycznia 1863 r. - wiosna 1864 r.

Jan Rosen, Powstańcy z roku 1863.

PRZYCZYNY WYBUCHU POWSTANIA STYCZNIOWEGO:

- zapowiedź przeprowadzenia przez władze rosyjskie branki (pobór do wojska)
- osłabienie Rosji po wojnie krymskiej
- nadzieje na sukces po zjednoczeniu Włoch
- działanie tajnych niepodległościowych ugrupowań
- ostre represje władz wobec uczestników patriotycznych manifestacji
- brak poparcia społecznego dla ugodowej polityki Aleksandra Wielopolskiego

Wojciech Kossak,
Czerkiesi na Krakowskim Przedmieściu

WŁADZE PAŃSTWA ZABORCZEGO :

*Aleksander II , z Bożej łaski cesarz i samodzierżca
Wszechrusi, król Polski i wielki książę Finlandii etc.*

OBSZAR DZIAŁAŃ WOJENNYCH :

22 I 1863

b.m.w

KOMITET CENTRALNY

JAKO TYMCZASOWY

Rząd Narodowy.

30 -

140336

6.10.72

IA4f Ci

22 I 1863

b.m.w

Niezemny rząd najezdnicy rozwścieklony oporem męczonęj przezeń ofiary, postanowił zadać jej cios stanowczy — porwać kilkadziesiąt tysięcy najdzielniejszych, najgorliwszych jej obrońców, oblec w mienawisty mundur moskiewski i pognać tysiące mil na wieczną nędzę i zatrącenie. Polska nie chce, nie może poddać się bezopornie temu sromotnemu gwałtowi pod karą hańby przed potomnością powinna stawić energiczny opór. Zastępy młodzieży walecznej, młodzieży poświęconej, ożywione gorącą miłością Ojczyzny, niezachwianą wiarą w sprawiedliwość i pomoc Boga, poprzysięgli zrzucić przeklęte jarzmo lub zginąć. Za nią więc Narodzie Polski, za nią! Po straszliwej hańbie niewoli, po niepojętych męczarniach i cięskach, Centralny Narodowy Komitet obecnie jedyny, legalny Rząd Twój Narodowy, wzywa Cię na pole walki już ostatniej, na pole chwwały i zwycięstwa, które Ci da i przez inie Boga na Niebie dać przysięga, bo wie, że Ty, który wczoraj byłeś pokutnikiem i mścicielem, jutro musisz być i będziesz bohaterem i olbrzymem. Tak, Ty wolność Twoją, niepodległość Twoją, zdobędziesz wielkością takiego męstwa, świętością takich ofiar, jakich Lud zaden nie zapisał jeszcze na dziejowych kartach swoich. Powstającej Ojczyźnie Twojej dasz bez zalu, słabości i wahania wszystką krew, życie i mienie, jakich od Ciebie zapotrzebuje. W zamian K. C. N. przyrzeka Ci, że siły dzielności Twój nie zmniejszą, poświęcenia nie będą stracone, bo ster, który ujmuję, silną dźwignąć będzie ręką. Złamię wszystkie przeszkody, roztrąci wszelkie zapory, a każdą nieprzychylność dla świętej sprawy, nawet brak gorliwości, ścigać i karać będzie przed surowym, choć sprawiedliwym trybunałem obrazonej Ojczyzny. W pierwszym zaraz dniu jawnego wystąpienia, w pierwszej chwili rozpoczęcia świętej walki, K. C. N. ogłasza wszystkich synów Polski, bez różnicy wiary i rodu, pochodzenia i stanu, wolności i równości Obywatelami kraju. Ziemia, którą Lud rolniczy posiadał dotąd na prawach czynszu lub pańszczyzny, staje się od tej chwili bezwarunkową jego własnością, dziedzictwem wiecznym. Właściciele poszkodowani, wynagrodzeni będą z ogólnych funduszy Państwa. Wszyscy zaś komornicy i wyrobnicy, wstępujący w szeregi obrońców kraju, lub w razie zaszczytnej śmierci na polu chwały, rodziny ich otrzymają z dóbr Narodowych dział obronioną od wrogów ziemi. Do broni więc, Narodzie Polski, Litwy i Rusi, do broni! bo godzina wspólnego wyzwolenia już wybiła, stary miecz nasz wydobyty, święty sztandar Orła, Pogoni i Archanioła rozwinięty.

A teraz odzywamy się do Ciebie Narodzie Moskiewski: tradycyjnym hasłem naszym jest wolność i braterstwo Ludów, dla tego też przebaczymy Ci nawet mord naszej Ojczyzny, nawet krew Pragi i Oszmiany, gwałty ulic Warszawy i tortury lochów Cyta-delli. Przebaczymy Ci, bo i Ty jesteś nędzny i mordowany, smutny i umęczony, trupy dzieci Twoich kołysz się na szubienicach carskich, prorocy Twoi marzną na śniegach Sybiru. Ale jeżeli w tej stanowczej godzinie nie uczujesz w sobie zgryzoty za przeszłość, świętszych pragnień dla przyszłości, jeżeli w zapasach z nami dasz poparcie tyranowi, który zabija nas a depece po Tobie — biada Ci! bo w obliczu Boga i świata całego, przeklniemy Cię na hańbę wiecznego poddaństwa i mękę wiecznej niewoli, i wyzwiemy na straszny bój zagłady, bój ostatni Europejskiej Cywilizacji z dzikim barbarzyństwem Azji.

Warszawa, dnia 22 Stycznia 1863 r.

Za zgodność z oryginałem ręczy Litewski Komitet, jako Prowincjonalny Rząd tymczasowy na Litwie i Białorusi.

1973 K 25/36

DYKTATORZY POWSTANIA :

Ludwik Mierosławski
II 1863

Marian Langiewicz
III 1863

Romuald Traugutt
X 1863 – IV 1864

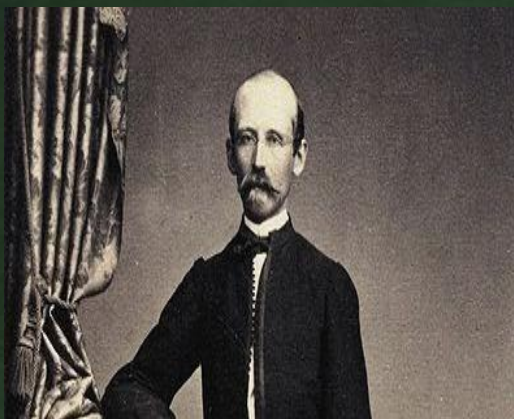
CHARAKTER WALK :

- walki partyzanckie, nękanie Rosjan wojną podjazdową bez podejmowania otwartej walki
- przez szeregi polskich oddziałów przeszło ponad 200 tys. powstańców, przy czym jednorazowo w oddziałach (partiach) powstańczych znajdowało się do 30 tys. żołnierzy
- siły rosyjskie rosły od 100 tys. w chwili wybuchu powstania do 170 tys. w końcowej fazie walki
- łącznie stoczono ok. 1200 potyczek

Juliusz Kossak,
Bitwa pod Ignacewem

NAJSŁYNNIEJSI DOWÓDCY ODDZIAŁÓW POWSTAŃCZYCH

Edmund Taczanowski
łódzkie, piotrkowskie

Jan Hauke-Bosak
opatowskie

Zygmunt Padlewski
płockie

Zygmunt Sierakowski
Litwa

Marian Langiewicz
świętokrzyskie, krakowskie

Michał Heydenreich
podlaskie, lubelskie

NAJSŁYNNIEJSZE BITWY POWSTANIA

Bitwa pod Węgrowem
3 II 1863

Bitwa pod Miechówem
17 II 1863

Bitwa pod Małogoszczem
24 II 1863

Bitwa pod Pieskową Skałą
4 III 1863

Bitwa pod Skałą
5 III 1863

Bitwa pod Grochowiskami
18 III 1863

Bitwa pod Krzykawką 5 V 1863

**Bitwa pod Kobyłanką
6 V 1863**

**Bitwa pod Salichą
26 V 1863**

**Bitwa pod Lututowem
15 VI 1863**

**Bitwa pod Żyrzynem
8 VIII 1863**

**Bitwa pod Fajslawicami
24 VIII 1863**

**Bitwa pod Panasówką
3 IX 1863**

**Bitwa pod Iłżą
17 I 1864**

**Bitwa pod Opatowem
21 II 1864**

SKUTKI POWSTANIA :

- liczne aresztowania i zesłania na Syberię (ok. 38 tys. Polaków)
- terror na Litwie wprowadzony przez gubernatora M. Murawjowa, zwanego Wieszatielem
- zmiana nazwy Królestwa Polskiego na Kraj Przywiślański
- rusyfikacja szkolnictwa i administracji
- konfiskaty majątków powstańców
- śmierć ok. 30 tys. Powstańców
- uwłaszczenie chłopów

Aleksandr Sochaczewski,
Pożegnanie Europy

Powstanie styczniowe na terenie Powiatu Bełchatowskiego

Powstanie styczniowe znacznie przerosło swoim zasięgiem dotychczasowe zrywy niepodległościowe Polaków. Grupy powstańcze nie działały tylko w okolicach większych miast, ale w pobliżu takich niewielkich ośrodków jak Bełchatów. W rejonie naszego miasta organizacją tych oddziałów zajął się kpt. Józef Oxiński.

Józef Chełmoński, Epizod z powstania 1863 roku

W Powiecie Bełchatowskim działały też grupy zorganizowane przez miejscową ludność, jak choćby niewielki oddział (około 80. osób) Marcina Urbańskiego z Brodni.

Maksymilian Gierymski, Wymarsz powstańców ze wsi w 1863 roku

Największe natężenie walk z przemieszczającymi się w okolicach Bełchatowa grupami powstańczymi przypadło w lipcu 1863 roku. Walki toczyły się pomiędzy Nowym Światem a Domiechowicami, a także w okolicach Kaszewic, Chorzenic i Wólki Łękańskiej. W tej ostatniej – pod Wólką Łękańską – starły się oddziały majora Luticha z kozakami podążającymi od strony stacji Kłomnice. W boju poległo 6 powstańców i 13 kozaków.

Jan Perczyński , Potyczka z kozakami

Sześciu powstańców spoczęło w zbiorowej mogile na cmentarzu przy ulicy Wojska Polskiego w Grocholicach .

mogiła na cmentarzu w Grocholicach

Ostatnim akordem powstania styczniowego na opisywanych terenach była potyczka w okolicach pod Kaszewicami - marzec 1864 roku. Bitwa miała tragiczny w skutkach przebieg: kilku powstańców oddziału Żubra poległo od kul , kilku utonęło w rzece, a kilkunastu zostało wziętych do niewoli przez kapitana Kukowskiego.

mogiła na cmentarzu w Kaszewicach

